

T E A T R

L U D O W Y

N O W A

H U T A

KRAKOWIACY
i
G Ó R A L E

Dyrektor i kierownik artystyczny: IRENA BABEL

Kierownik literacki: JERZY BROSZKIEWICZ

Wojciech Bogusławski

WOJCIECH BOGUSŁAWSKI (1754—1829) to jedna z najbardziej zasłużonych postaci w historii polskiego teatru. Wychowanek szkoły pijarskiej, następnie gwardzista królewski — w 1778 r. debiutował na scenie warszawskiej równocześnie jako aktor i pisarz. W 1780 roku przeniósł się do teatru we Lwowie. Powróciwszy do Warszawy, w maju 1783, objął dyрекcję teatru warszawskiego, kierując jednocześnie teatrem poznańskim. W latach 1785—1789 prowadził również teatr w Wilnie. W 1780 r. wezwany przez króla wileński teatr Bogusławskiego przeniósł się do stolicy i odgrywał coraz ważniejszą rolę w życiu społeczeństwa, szczególnie w czasie powstania kościuszkowskiego. Po zdobyciu Warszawy przez wojska rosyjskie Bogusławski przeniósł się do Lwowa i prowadził tam teatr w latach 1795—1799. Powróciwszy ponownie do Warszawy do 1814 roku kierował tamtejszym teatrem, organizując nadto liczne wyjazdy zespołu (Poznań, Kalisz, Łowicz, Białystok, Kraków, Gdańsk).

Zasługi Bogusławskiego dla teatru polskiego są ogromne. W okresie upadku politycznego Polski niezmordowanie walczył o ustalenie bytu teatru narodowego na rozmaitych terenach państwa, a szczególnie w Warszawie. Troska o ukształtowanie oblicza teatru prawdziwie narodowego była naczelnym celem jego wszechstronnej działalności. Czasy jego dyrektury to okres wyraźnego rozwoju i rozkwitu polskiej sceny. Wprowadzał do repertuaru sztuki nie tylko polskie i francuskie, lecz również, co wówczas było nowością, włoskie, niemieckie, angielskie, przeważnie we własnym przekładzie. Jego zasługą jest wprowadzenie na scenę polską Szekspira (pierwsze polskie wystawienie „Hamleta”), Moliera, Diderota, Lessinga. Bogusławski jest również autorem szeregu sztuk oryginalnych m. in. „Henryk VI na łowach”, „Spazmy modne”, „Krakowiacy i górale”.

Jako aktor cieszył się wielką popularnością, szczególnie w rolach charakterystycznych. On też był założycielem pierwszej polskiej szkoły dramatycznej.

Rok zwyczajny zaczynał się w Styczniu, ale trzechletnia umowa moja z Właścicielem Teatru, dopiero z początkiem Maia następującego roku, odnowioną być miała. Przetrawiłem jeszcze te kilka miesięcy, w nieodmiennym staraniu pomnożenia zabaw Publiczności. — Po wystawieniu Axura, zostawało mi przekonać jeszcze uprzedzonych, że i w naywięcej naówczas cenionym rodzaju łatwego śpiewu, w iakim Martini opery swoje pisał; nie mniej Polacy podobać się potrafia. Przetłomaczyłem więc drugą z ulubionych dawniej Oper, Rzecz rzadka, po Włosku Cosa rara zwaną. Zabawna ta sztuka, przyjemną okraszona muzyką, nie mniej podobala się iak pierwsza. Powtarzano wszędzie wiele z niej Aryi, a naywięcej ulubioną: „Pókim jeszcze paść barany” i Duet „Zgoda już życie moje” — a tak niezostawało już nic, coby Włoskich Śpiewaków żalować pozwalało. Ale brakowało jeszcze Polskiej Operze tego, co jest każdemu Narodowi naydroższem... narodowości. — Przyszła mi myśl, wystawienia na Scenę tych wesołych i rubasznych Krakowiaków, którzy śpiewając uprawiają ziemię, śpiewając białą się za nią. Świeży dowód ich mężstwa pod Racławicami, zapalił mój umysł, lube mojei młodości wspomnienia, drogie chwile które na tej ziemi przeżyłem, nauki które z niej brałem, związki krwi które mnie tam łączyły, wszystko to przed moimi stanęło oczyma. — Wezwałem całej mojei pamięci, całej zdolności do odmalowania ich zwyczajów, zdań, uczuć, mowy i zabaw; a w krótkim czasie napisawszy znaną aż nadto Operę: Cud, czyli Krakowiaki i Górale, z ułożoną przez JPana Stefani muzyką, dnia I Marca, wystawiłem na Scenę. — zadziwił Axur, zabawiła Rzecz rzadka, ale Krakowiaki pozyskały wszystkich serca, zapaliły wszystkich umysły. — Stosowność, iakiej z ówczesowymi okolicznościami domyślano się w tej Operze, sprawiła; że po trzech ciągłych oney wystawieniach zakazaną została. Ci, którzy w niej nic więcej oprócz wesołej zabawy nie upatrywali, zasmucili się iey zgonem; lecz ten chwilowy letarg, w krótkie ią, w świetniejszej Epoce, wrócił do życia. Odtąd, grożącemu bliską nawałnością Niebu, podobało się i Oczystey Scenie zapowiedzieć upadek. Wiele sztuk uchylonych, wiele dla nieskończonych ówczesnej Cenzury poprawek, bez związku prawie zostawionych; przymusiły nareszcie do grywania samych tylko nie wiele znaczących dzieł, raczej oburzenie, aniżeli przyjemność sprawiających Publiczności. Zbliżała się tymczasem chwila, mająca zamienić narodowe zabawy w okropne sceny. Dzień 17 Kwietnia innej dla Kraiu ofiary wskazując potrzebę, obrócił serce i ręce Artystów, gdzie już nie przykłady, lecz czyny skutkować miały. Scena narodowa zamknięta przez sześć miesięcy, niepotrzebną dla rodaków była, ważniejszymi zatrudnionych sprawami. Otwarta znowu na rozkaz ówczesnego Rządu, kilkunastu widowisk wystawieniem, wskrzesiła na chwilę mdlejącą w ogromie nieszczęść odwagę; ale z upadkiem wszelkich powstania nadziei, i oney upaść należało. — Nie chcąc być świadkami zgonu dawnej Ojczyzny, rozpierzchnęli się Artyści na wszystkie strony. Któż bowiem mógłby być zdolnym, w tak okropnym nieszczęściu wystawiać wesołe zabawy? ten chyba tylko, komu chciwość złota, w każdym kto je przynosi, spółrodaka widzieć pozwala.

Ten był koniec, przed lat trzydziestu złożoney; przez dwadzieścia Przemocą Przywileciu na różne sposoby gnębioney; uporeczywem staraniem zawsze wskrzeszaney; do doskonałości, przed samym iey zgonem wzniesioney, Sceny Oczystey. — W iaki sposób, wygnana z własnego kraiu, pod obcem zebrana panowaniem, do Oczystey wróciła ziemi, druga część tych dzieiów opowie.

WOJCIECH BOGUSŁAWSKI

KRAKOWIACY

i

GÓRALE

Muzyka: JAN STEFANI, KAROL KURPIŃSKI

Adaptacja, opracowanie tekstu, reżyseria:
JAN SKOTNICKI

Scenografia: MARIAN GARLICKI

Choreografia: JAN URYGA

Opracowanie muzyczne: FRANCISZEK BARFUS

A K T O R Z Y

Basia	— GRAŻYNA BARSZCZEWSKA
Dorota	— BARBARA OMIELSKA
Stach	— MACIEJ STASZEWSKI
Bardos	— ZYGMUNT JÓZEF CZAK
Bryndas	— LESZEK TELESZYŃSKI
Zosia	— MARIA ANDRUSZKIEWICZ
Paweł	— ANDRZEJ WIŚNIEWSKI
Jonek	— LECH BIJAŁD
Bartłomiej	— ZDZISŁAW KLUCZNIK
Pastuch	— RYSZARD MAYOR
Miechodmuch	— EDWARD RĄCZKOWSKI
Wawrzyniec	— TYTUS WILSKI
Stara kobieta	— KRYSZYNA FELDMAN
Krakowianka I	— DANUTA JAMROZY
Krakowianka II	— ANNA WIETRZNY
Góralka I	— FREDA LENIEWICZ
Góralka II	— BARBARA STESŁOWICZ
Góralka III	— MAJA WIŚNIEWSKA
Góralka IV	— BARBARA ZGORZALEWICZ
Morgal	— JAN GÜNTNER
Kwicołap	— JAN KRZYWDZIAK
Świstos	— STANISŁAW MICHNO
Góral I	— ALEKSANDER BEDNARZ
Góral II	— LESZEK ŚWIGOŃ
Goście w łóżu	— BOGUSŁAWA CZUPRYNÓWNA — JADWIGA GIBCZYŃSKA — JADWIGA ULATOWSKA — TADEUSZ BRICH — BRONISŁAW CUDZICH — BOGDAN KIZIUKIEWICZ — STEFAN RYDEL — JERZY SOPOĆKO

Przygotowanie muzyczne: GUSTAW GRAWICZ

Asystent reżysera: FREDA LENIEWICZ

Premiera: GRUDZIEŃ 1970

W czasie przedstawienia 2 przerwy

XV-LECIE TEATRU LUDOWEGO

Lata istnienia Teatru: 1955—1970

Od 1955 roku do 1963 roku dyrektorem Teatru jest Krystyna Skuszancka

Od 1963 roku do 1966 roku dyrektorem Teatru jest Józef Szajna

Od 1966 roku dyrektorem Teatru jest Irena Babel

W czasie swego istnienia Teatr wystawił 93 premiery. Ilość pozycji prapremieryjnych wynosi 25, w tym prapremier sztuk polskich — 14.

Występy Teatru Ludowego za granicą:

w 1957 roku udział w Międzynarodowym Festiwalu Teatralnym w Wenecji im. C. Goldoniego z przedstawieniem „Sługa dwóch panów”.

w 1958 roku udział w przeglądzie na scenie Teatru Narodów w Paryżu w spektaklach: „Księżniczka Turandot” i „Jacobowsky i pułkownik”.

w 1965 roku udział w Festiwalu I Międzynarodowego Przeglądu Teatrów Stałych we Florencji z przedstawieniem „Puste pole”.

Występy Teatru Ludowego na scenach polskich:

Warszawskie Spotkania Teatralne, Warszawa —

„Księżniczka Turandot” (1956)
„Myszy i Ludzie” (1956)
„Jacobowsky i pułkownik” (1957)
„Miarka za miarkę” (1957)
„Radość z odzyskanego śmietnika” (1961)
„Oresteja” (1961)
„Sen srebrny Salomei” (1961)
„Puste pole” (1965)

Festiwal Polskich Sztuk Współczesnych, Wrocław —

„Burzliwe życie Lejzorka Rojtszwańca” (1962)
„Klatka”, „Kondukt” (1963)
„Śmierć na gruszy” (1964)
„Ballada wigilijna” (1969)

Rzeszowskie Spotkanie Teatralne, Rzeszów —

„Sen srebrny Salomei” (1961)
„Rewizor” (1964)
„Puste pole” (1965)
„Bunkier”
„Wiśniowy Sad”
„Śluby pańskie”

Ogólna ilość widzów Teatru Ludowego: 1 300 000.

Reżyserzy pracujący lub współpracujący z Teatrem w okresie piętnastolecia:

Krystyna Skuszancka, Jerzy Krasowski, Wanda Wróblewska, Jerzy Zegalski, Józef Gruda, Wanda Laskowska, Andrzej Zieliński, Józef Maśliński, Lidia Zamkow, Zbigniew Kopalko, Władysław Jarema, Piotr Paradowski, Andrzej Witkowski, Olga Lipińska, Józef Szajna, Bogdan Hussakowski, Irena Babel, Izabella Cywińska, Jan Skotnicki, Ewa Bonacka, Irena Byrska, Wojciech Jesionka.

Scenografowie: Józef Szajna, Marian Garlicki, Władysław Daszewski, Marian Stańczak, Tadeusz Kantor, Liliana Janowska, Antoni Tośta, Jadwiga Pożakowska, Krystyna Zachwatowicz, Daniel Mróz, Kazimierz Mikulski, Wojciech Krakowski, Franciszek Starowieyski, Krzysztof Wejman, Arnold Russ, Adam Kilian, Urszula Gogulska, Irena Burke, Lucja Kossakowska, Krzysztof Pankiewicz, Barbara Stopka, Joanna Braun.

BOGUSŁAWSKI (PO LEWEJ) W ROLI BARDOSA
NA PREMIERZE KRAKOWIAKÓW I GÓRALI
fragment rysunku Lohrmanna (1794)

W REPERTUARZE TEATRU:

J. SŁOWACKI

„KORDIAN”

Reżyseria: Irena Babel

Scenografia: Barbara Stopka

Muzyka: Krzysztof Meyer

F. ZABŁOCKI

„FIRCYK W ZALOTACH”

Reżyseria: Irena Babel

Scenografia: Krzysztof Pankiewicz

Muzyka: Krzysztof Meyer

J. ODROWĄŻ

„NIEZWYKŁA PRZYGODA”

Reżyseria: Jerzy Sopoćko

Scenografia: Marian Garlicki

Muzyka: Wiesław Machan

S. GRODZIŃSKA, J. JURANDOT

„BALLADA O TAMTYCH DNIACH”

Reżyseria: Wojciech Jesionka

Scenograf: Joanna Braun

Muzyka: Jerzy Wasowski

W PRZYGOTOWANIU:

J. SZANIAWSKI

„DWA TEATRY”

Reżyseria: Waldemar Krygier

Scenografia: Waldemar Krygier

Inspicjent

— ZDZISŁAWA STANEK

Sufler

— MICHALINA STARCZYK

Oświetlenie

— LUDWIK KOLANOWSKI

Akustyk

— MARIAN CZYŻYK

Brygadier sceny

— EDWARD GÓRSKI

Kier. prac. kraw. damskiej

— TEODORA RUCIŃSKA

Kier. prac. kraw. męskiej

— ADAM KISZKA

Kier. prac. stolarskiej

— ZYGMUNT OSIKA

Tapicer

— WACŁAW MAJ

Prace perukarskie

— ELWIRA JARGOSZ

— HENRYK JARGOSZ

Prace modelatorskie

— JAN ŚLIWIŃSKI

Prace malarskie

— WŁADYSŁAW GRABOWSKI

Kasa Teatru czynna na dwie godziny przed przedstawieniem. Tel. 427-66. Teatr prowadzi sprzedaż biletów na 7 dni przed przedstawieniem. Tel. 411-83. Przedsprzedaż biletów prowadzi ORBIS w Krakowie, Rynek Główny 41. Dojazd do Teatru z Krakowa tramwajem linii 4, 5, 15 albo autobusem pospiesznym do Placu Centralnego, następnie tramwajem linii 20, 14, 16 do Rady Narodowej i autobusem 122 pod Teatr.

W HALLU TEATRU
WYSTAWA XV-LECIA
TEATRU LUDOWEGO

ARCHIWUM
P. TEATRU LUDOWEGO
W NOWEJ HUCIE

Nr poz. 94